

Bokmelding

Ram Gupta

Being a Hindu in Oslo: Youth, Change, and Continuity

Oslo: Novus Press 2006

«Being a Hindu in Oslo: Youth, Change, and Continuity» av Ram Gupta er en analyse av hvordan hinduismen som trossystem endrer seg innenfor en nordeuropeisk kulturell kontekst, i dette tilfellet den norske. Studien baserer seg på kvalitative intervjuer med tolv unge norsk-hinduer som er oppvokst i Oslo, og felles for dem alle er at foreldrene deres flyttet til Norge fra Nord-India. Forfatteren er religionshistoriker, og boken er basert på Ram Guptas hovedoppgave i religionshistorie.

Bokens første del er en presentasjon av hinduismen og grunnlaget for Guptas prosjekt, del to er analysedelen, mens den tredje delen oppsummerer hvordan informantenes forhandlinger når det gjelder dharma kan relateres til visse vestlige kulturelle verdier. Forfatteren presenterer hinduismen som trossystem ved å beskrive hinduismens «[...] underliggende konseptuelle rammeverk» dharma (Gupta 2006:51). Gupta kontrasterer i sin analyse dharma til norsk kultur, uttrykt ved fem dimensjoner: *sosiologisk orientering, anvendbarhet, grader av differensiering, legitimeringsstrategier og religion som tro eller praksis*. Innholdet i disse dimensjonene er, slik Gupta beskriver det, diametralt ulike i dharma og i vestlig (her: norsk) kultur og religionsforståelse, og det er dette motsetningsforholdet som danner utgangspunktet for Guptas søken etter «[...] change and continuity» hos andregenerasjons innvandrere i Norge.

I bokens første del beskriver Gupta studiens utvalg og metodiske tilnærming, og han gir en redegjørelse for sentrale trekk ved dharma og utfordringer knyttet til å forstå og oversette dharma fra et vestlig perspektiv. Ordet dharma brukes gjerne synonymt med *religion*, noe som bidrar til å forkle de kvalitativt ulike betydningene som dharma har innenfor hinduismen sammenliknet med vestlige religioner som for eksempel protestantismen. Guptas fem analysedimensjoner representerer fem sentrale trekk ved dharma. Disse trekkene står i opposisjon til sentrale aspekter ved vestlig kultur og religionsforståelse. Dharma er sosialt orientert, i motsetning til vestlig religion hvor individet står sentralt. Man kan ikke *bli hindu* slik man kan bli en kristen gjennom konvertering, og i dharma gjennomsyrrer religionen alle samfunnets arenaer. I Vesten er det i større grad en tendens til å se religion som et prosjekt avgrenset fra andre aktiviteter. Mens religionstilhørighet i

Vesten kan oppleves som et individuelt valg som må legitimeres og begrunnes, ligger det i dharma en autoritativ formidling av praksiser og forståelser fra familien og samfunnet. Mens dharma uttrykkes i handling, som ved religiøse ritualer, vil vestlig religion ofte være et spørsmål om personlig tro og overbevisning.

Bokens andre del er analysedelen, der vi kan lese om informantenes refleksjoner og forhandlinger rundt det å leve med dharma i det norske samfunnet. Kapitlene følger analysedimensjonene: Kapittel 5, «We Hindus and I», redegjør for informantenes forståelser av dharma som et kollektivt eller individuelt prosjekt og viser at selv om informantene i stor grad har en kollektiv orientering mot dharma, kan vi ane konturene av endringer i retning av dharma som et individuelt prosjekt. Kapittel 6, «Who Can Be a Hindu?», viser informantenes forståelser av hvorvidt hinduisme er en tro som er tilgjengelig gjennom konvertering. Her blir vi blant annet presentert for kjønnsfordelingen i utvalget når det gjelder holdninger til hvorvidt nordmenn kan bli hinduer. Fem av de seks kvinnene i utvalget mener at nordmenn kan konvertere og bli hinduer, mens fire av de fem mennene mener at nordmenn ikke kan bli hinduer gjennom konvertering – man fødes som hindu, man kan ikke bli det. Gupta fortsetter med å analysere hvordan kvinner og menn reproducerer dharma på ulike arenaer i hverdagen, og hvordan kvinner i større grad enn menn er orientert mot individuelle valg – sett i lys av bredere, strukturelle mønstre når det gjelder kvinners posisjon innenfor dharma. Denne posisjonen bidrar til at valgfrihet som et særtrekk ved norsk kultur blir en verdi også for mange norske kvinnelige hinduer. I kapittel 7, «Apart from religion», viser Gupta hvordan det kan være vanskelig å ivareta de sosialt orienterte sidene ved dharma innenfor konteksten av det norske samfunnet. For eksempel kan lang reisevei til nærmeste tempel gjøre dharma til en mer privat og i mindre grad en offentlig, tempel-orientert religion. Slik «tvinges» informantene delvis til å differensiere og avgrense dharma til enkelte arenaer, som hjemmet, med den konsekvensen at informantenes tilnærming til dharma dermed ligger nærmere en vestlig religionsforståelse. I kapittel 8, «Reason to believe», viser Gupta at informantene setter spørsmålstegn ved religionen og knytter dette til at deres tilhørighet til en minoritetsreligion tvinger dem til å redegjøre for dharma og sentrale aspekter ved den overfor omgivelsene. Foreldregenerasjonen til disse informantene står i mange tilfeller utenfor legitimeringstankegangen som preger den vestlige tilnærmingen til religion, mens unge norsk-hinduer selv formulerer forklaringer og svar som er i tråd med en slik tankegang. Kapittel 9, «To Believe or To Do?», viser informantenes konseptualiseringer av dharma som praksis eller tro. Gupta finner at informantene er orientert mot

det praktiske aspektet ved å leve med dharma, og at ulikheter mellom hinduer og kristne beskrives med referanse til ulikhet i praksiser. Gupta peker imidlertid avslutningsvis på at vanskeligheter knyttet til å praktisere en minoritetsreligion kan føre til at dharma for fremtidige generasjoner i større grad vil bli formidlet som et personlig trosanliggende.

I bokens tredje del konkluderer Gupta med at informantene ivaretar det kollektive aspektet ved dharma, samtidig som de søker etter en personlig bekreftelse på troen. Her adresserer Gupta også et spørsmål som opptok meg under lesningen av boken: fraværet av en kjønnsdimensjon i analysen. Gupta skriver at han aner konturene av en ulik kjønnsfordeling når det gjelder orientering mot individualisme og universalisme blant sine informanter, hvor kvinner i større grad enn menn er orientert mot disse verdiene. Et større utvalg (statistisk representativt?) kunne ha bekreftet om dette er en generell tendens blant norske andregenerasjons hinduer, skriver Gupta, og han fortsetter med å spørre om sosiologiske ulikheter kan forklare kvinner og menns ulike orientering når det gjelder ovennevnte verdier.

Lykkes Gupta med sitt prosjekt? Boken er i sin form upåklagelig. Gupta skriver godt og tilgjengelig, også for den uinnvidde leser. Boken gir en interessant beskrivelse av norsk-hinduers forhandlinger av sin religion i møtet med oppfatninger, idealer og ideologier i et protestantisk/sekularisert vestlig samfunn som det norske, og den gir samtidig en god forståelse av hva det innebærer å være hindu. Når jeg har enkelte reservasjoner til Guptas metodiske tilnærming, er dette ikke bunnet i at han bygger sine analyser på «bare» tolv informanter. Snarere er det hans manglende tro på kvalitative metoders potensielle fortrinn.

Presentasjonen av prosjektet i del 1 preges delvis av at Gupta ikke tydeliggjør hva han oppfatter som sitt prosjekts metodiske fortrinn, verken for seg selv eller leseren. Gupta beskriver sitt prosjekt med overdreven ydmykhet og muligens en manglende forståelse for kvalitativ metodes særtrekk og velegnethet for eget prosjekt, når han i metodekapittelet skriver «In the final analysis this is the story of twelve individuals and their personal experience of religion.» (Gupta 2006:32) Guptas prosjekt er mer ambisiøst enn som så – noe som gjør boken til mer interessant og relevant lesning enn om det kun var tolv individuelle erfaringer vi skulle møte.

Analysedimensjonene, slik Gupta presenterer disse i bokens første del, fremkommer som utfordrende i det at religiøse idealer kontrasteres med kulturelle verdier. Dette er imidlertid Guptas operasjonalisering av analysepunktene og må ikke forveksles med at forfatteren likestiller disse. Boken kunne tjent på å oppklare dette ved å understreke at det er endringer i informantenes dharma-forståelser som er i fokus, og at forfatteren ønsker å se

om slike endringer kan forstås ved å se på samspillet mellom noen trekk ved dharma og noen bestemte verdier i det norske samfunnet.

Gupta forsvarer sitt prosjekt mot idealer som forbindes med kvantitative forskningsprosjekter, og denne forståelsen av kvalitativ metodes mangler i forhold til disse idealene kommer igjen i analysedelen – se for eksempel tabell 2, side 86. Gupta skriver, som sant er, at utvalget i studien er for lite til å si om kjønnsfordelingen i hans utvalg er representativt for hinduer i Norge. Mer relevant som innvending er hans bemerkning om at han mangler data om temaet fordi han ikke problematiserte dette under intervjuene. I analysen undersøker Gupta hvordan kvinner og menns ulike strukturelle plasseringer kan virke på deres forhandlinger rundt dharma. Her innfrir han dermed i større grad mine forventninger til et kvalitativt prosjekt. Dette er imidlertid et av de få eksemplene som finnes i boken på at forfatteren utforsker hvordan kvinner og menns ulike sosiale statuser bidrar til ulik forvaltning av dharma innenfor en norsk kontekst. Dette har Gupta delvis utforsket, men det er allikevel et tema som fortjener større oppmerksomhet enn det er viet her.

Viktigere er imidlertid Guptas funn og analyse. Her innfrir han delvis målsettingene han stiller opp innledningsvis. I tillegg kan vi ane konturene av en annen målsetting som vi kan betegne som et oversettelsesprosjekt. Enkelte steder diskuterer Gupta sine informanternes dharma-prosjekter i lys av særtrekk ved den historiske anvendelsen av dharma innenfor ulike områder, som i kapittel 6 «Who can be a hindu?». I slike tilfeller kan boken oppleves som en «oversettelse» av enkelte aspekter ved dharma- og religionsforståelsen som hinduer i Oslo har, beregnet på en sekularisert leser som oppfatter religion og det sosiale livet for øvrig som atskilte arenaer, kort sagt en vestlig leser slik Gupta beskriver henne. Dette er interessant og sympatisk i og for seg, men krever en presisering i forhold til bokens overordnede problemstilling.

Boken er interessant og nyttig lesning. Den tegner et bilde av norske andregenerasjonshinduer i Oslo og deres forhandlinger rundt det å leve med dharma i en vestlig, sekularisert kontekst. Men mer generelt illustrerer den hva som skjer i brytningspunktet mellom en minoritetsreligion (som hinduisme er i den norske konteksten) som overbringes fra foreldregenerasjonen, innenfor familien og det øvrige nære sosiale miljøet, og forvaltning av denne innenfor storsamfunnets kvalitativt ulike kulturelle verdier. Prosjektet er godt gjennomført, men ville bli styrket ytterligere om forfatteren selv fremhevet og utnyttet denne kvaliteten ytterligere.

Mette Løvgren